

Pfv.V.20.485/2008/4.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Havas Gábor ügyvéd (Havas Ügyvédi Iroda - 1027 Budapest, Fő u. 80. I/4.) által képviselt **felperesnek Fővárosi Bíróság** (1055 Budapest, Markó u. 27.) **alperes** ellen kártérítés iránt a Fejér Megyei Bíróságon P.22.679/2005. számon megindított és a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.961/2007/6. számú ítéletével befejezett perében, a jogerős ítélet ellen a felperes által 46., az alperes által 47. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán a 2008. május 8. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta és május 15-én kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletet részben megváltoztató rendelkezéseit hatályon kívül helyezi és az elsőfokú ítéletet egészében helybenhagyja.

A le nem rótt kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A felperes az első kereseti kérelmében 5.000.000 forint, a másodikban pedig 1 forint megfizetésére kérte az alperest kötelezni bírósági jogkörben okozott kár megtérítése jogcímén.

Az első keresetét arra alapította, hogy a alperes neve a 2003. október 20-án hozott végzésében tévesen döntött egy olasz bíróság által 1999. június 22-én hozott ítéletével a felperessel szemben fegyvercsempészet és más bűncselekmény miatt kiszabott 8 évi szabadságvesztés büntetés végrehajtásának átvétele során. A legfőbb ügyész indítványára a Legfelsőbb Bíróság a 2006. március 14-én hozott ítéletében megállapította, hogy a alperes neve - az elsőfokú döntés helybenhagyásával - megsértette a Strasbourgban, 1983. március 23-án kelt egyezmény 11. cikk 1. pontja d/ alpontjába írt

azon rendelkezést, amely szerint a Végrehajtó Állam nem súlyosbíthatja az elítélt büntetőjogi helyzetét. Tévesen alkalmazta a Nemzetközi Bűnügyi Jogsegélyről szóló 1966. évi XXXVIII. tv. (Nbjt.) szabályait, ennek következtében a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtön helyett fegyházban határozta meg, amely miatt a felperest egyrészt szigorúbb feltételek között tartották fogva, másrészt pedig csak négy hónappal később volt lehetőség feltételes szabadságra bocsátásra.

A másik kereseti kérelmében előadta, hogy a Budai Központi Kerületi Bíróság, majd másodfokon a alperes neve előtt lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntette miatt lefolytatott büntetőeljárásban a bíróság megsértette az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Emberjogi Egyezmény 6. és 13. cikkelyét, a tisztességes tárgyaláshoz és a hatékony jogbiztonsághoz, jogorvoslathoz való jogot. Az ártatlan felperesnek a bíróságok esélyt sem adtak arra, hogy méltányosan védekezzen, vele szemben megalapozatlan és törvénysértő ítéletet hoztak, megsértve a Be. 4., 7., 75. §-át, a 78. §-ának /4/ bekezdését, a 116. §-át, a 118. §-ának /3/ bekezdését, valamint 124. és 331. §-át.

Az alperes ellenkérelme a kereseti kérelmek elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság mindkét kereseti kérelmet elutasító ítéletet hozott.

Az első kereseti kérelemmel kapcsolatban megállapította, hogy az alperes a büntetés végrehajtási fokozatának megállapítása során téves döntést hozott, amikor azt nem az Nbjt. 52. §-ának /1/ bekezdése, hanem /2/ bekezdése alapján határozta meg. A döntés azonban sokoldalú elemezést igénylő, bonyolult jogértelmezésen alapult. Ennek során nemcsak az olasz, hanem különféle magyar törvényi rendelkezésekre figyelemmel kellett a nemzetközi egyezményt értelmeznie. A terhére kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedés nem állapítható meg, ezért az ítélezési gyakorlatban kialakult jogelvekre figyelemmel a Ptk. 339. §-a szerinti kárfelelősség nem terheli.

A második kereseti kérelemmel összefüggésben kifejtette, hogy a felperes által állított eljárási szabálysértések a jogerős büntető ítélet megalapozatlanságának megállapítását célozták, erre azonban a polgári bíróságnak nem áll fenn hatásköre, nem értékelheti újra a bizonyítékokat, és nem bírálhatja el a bizonyítási indítványok elutasításának indokoltságát sem. A büntetőeljárásban hozott

ítéletek kellően megindokolták az indítványok elutasításának okát, ezért a tisztességes tárgyaláshoz való jog megsértése nem bizonyított.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperest marasztaló döntés meghozatala érdekében a felperes fellebbezett. Az alperes ellenkérelme az ítélet helybenhagyására irányult.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatva, az alperest 500.000 forint megfizetésére kötelezte.

A jogerős ítélet indokolása szerint az első kereseti kérelem tárgyában az elsőfokú bíróság tévesen döntött. E tekintetben az alperes felróható magatartása megállapítható, és kártérítési felelőssége is fennáll. A jogalkalmazói felelősség elbírálásánál annak van döntő jelentősége, hogy az alkalmazandó és értelmezendő jogszabály teljesen és nyilvánvalóan egyértelmű-e. Az adott esetben a Legfelsőbb Bíróság ítéletének indokolásából kitűnően az összeegyeztethetőség kérdésében az Nbjt. 52. §-a /2/ bekezdésének nyelvtani értelmezése nem volt elegendő, mert a jogszabály nem egyértelmű. Az ügyben azonban speciális jogszabályként alkalmazandó volt az elítélt személyek átszállításáról szóló, az 1994. évi XX. törvény 11. cikk 1/d pontja, amely egyértelmű, külön értelmezést nem igénylő súlyosbítási tilalmat tartalmaz a büntetés végrehajtási fokozatára vonatkozóan is. Ezt összevetve az Nbjt. 52. §-ának /2/ bekezdésével, nyilvánvaló, hogy az össze nem egyeztetetőség kérdése csak a terhelt javára szóló körülményként merülhet fel. Nincs tehát szó a felróhatóság körén kívül eső hibáról, ezért a kártérítési igény jogalapja fennáll. Az összegszerűséget illetően a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a feltételes szabadságra bocsátás nem alanyi jog, és bár a felperes a korábbi esélyétől elesett, ami azonban - személyiségi jogi sérelem hiányában - nem ad alapot a nem vagyoni kártérítésre. A felperes 2 év és 5 hónapot börtön helyett fegyházban töltött, ami köztudomásúan megalapozza a kártérítési igényt. A felperes azonban e tekintetben kizárólag a két fokozat közötti, jogszabályban rögzített különbségekre utalt, a végrehajtás során vele történt konkrét eseményeket nem adott elő, ezért kártérítési igénye 500.000 forint összegben tekinthető megalapozottnak.

A második kereseti kérelemmel összefüggésben a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a felperes azért igényelt nem vagyoni kártérítést, mert a bíróságokba és általában az alkotmányos elvekbe vetett bizalma megrendült, jogalként pedig az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Római Egyezmény (Egyezmény) 6. és 13. cikkét jelölte

meg. Az Egyezmény 13. és 14. cikkéből következően azonban a jogsérelem elbírálására a hazai bíróság a belső jog alkalmazásával köteles. Arra is hivatkozott, hogy a Strasbourgi Emberjogi Bíróság ítéletei a magyar bíróságok számára nem kötelezőek. A másodlagos kereseti kérelmet tehát a Ptk-nak a kártérítésre vonatkozó szabályai, valamint 84. §-ának e/ pontja alapján kellett elbírálni. A hatóságokba vetett bizalom meggyengülése mint hátrány viszont nem tartozik a Ptk. 75. §-ának /1/ bekezdése által védett személyiségi jogok körébe. A polgári per bírósága a Pp. 4. §-ának /2/ bekezdése értelmében a jogerős büntető ítélet érdemi részét nem érintheti, az ügy érdemét nem érintő eljárási szabálysértés pedig - többlettényállás nélkül - személyiségi jogot sem sérthet. A kár összegének 1 forintban történt megjelölése önmagában is jelzi, hogy a felperest jogilag értékelhető és számszerűsíthető hátrány nem érte.

A jogerős ítélet ellen mindkét fél felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A felperes kérelme a jogerős ítélet részbeni megváltoztatásával az alperes teljeskörű marasztalására irányult, míg az alperes a keresetet teljes egészében elutasító határozat meghozatalát kérte. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet is előterjesztett, amelyben a felperes által támadott részében a jogerős ítélet hatályában tartását kérte.

A felperesi felülvizsgálati kérelem indokai szerint az első kereseti kérelemmel kapcsolatban a másodfokú bíróság jogi álláspontja helyes, a kártérítés összegének megállapítása során azonban logikailag tévesen és helytelenül alkalmazta a Ptk. 339. §-ában foglaltakat. Bizonyított tény, hogy a felperes a fegyházbüntetés letöltése során a feltétes szabadság kedvezményében részesült, tehát nyilvánvalóan megfelelt volna a börtön fokozatra előírt egyéb feltételeknek is. A büntetést négy hónapig „töltötte”, tehát a kárfelelősség, az okozati összefüggés köréből ez nem rekeszthető ki. A felperes a büntetés végrehajtásával kapcsolatban az elsőfokú bírósági eljárásban részletes nyilatkozatot tett, tehát e vonatkozásban a másodfokú bíróság álláspontja az iratok tartalmával ellentétes. A másodfokú bíróság jogi álláspontját elfogadva is nyilvánvalóan és indokolatlan alacsony a megállapított összeg.

A második kereseti kérelem kapcsán alapvetően téves az az álláspont, hogy a Magyar Államnak, a magyar bíróságoknak nem kötelezettsége az Egyezmény alkalmazása, és a Strasbourgi Emberjogi Bíróság döntéseinek befogadása és követése. A pártatlan és törvényes eljáráshoz való jog első feltétele pedig az, hogy a félnek erre esélye és bizalma lehessen, ezért a büntetőeljárásban

elkövetett hibák kiküszöbölését a polgári bíróságnak kell biztosítania, legalább a kártérítés szintjén. A kár összegét a felperes pedig azért jelölte meg 1 forintban, mert „első körben” csak a jogalapot kívánta végig vinni. Téves a másodfokú bíróságnak a Pp. 4. §-ának /2/ bekezdésére történt hivatkozása is, mert a felperes kára éppen a büntető ügy tárgyalásának szabálytalan lefolytatása miatt következett be.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmét azzal indokolta, hogy az első kereseti kérelemmel összefüggő eljárásban hozott döntést a másodfokú bíróság tévesen minősítette nyilvánvalóan és kirívóan hibásnak és ezáltal felróhatónak. A Legfelsőbb Bíróság határozata is rögzítette, hogy az alkalmazandó jogszabály nem egyértelmű, ezért a jogértelmezési kérdéseket éppen ezen ügy kapcsán kellett megoldani. Ilyen határozatot a Legfelsőbb Bíróság korábban nem tett közzé, tehát irányadó gyakorlat sem volt. Az alperes olyan jogkérdésben foglalt állást, amelyben a nemzetközi egyezmény és a magyar törvény nem volt összhangban. Az olasz törvény a fegyház végrehajtási fokozatot nem ismerte, a Btk. 42. § /2/ bekezdésének b/ pontja értelmében viszont a kiszabott büntetést fegyházban kellett végrehajtani. E kötelező rendelkezés mellett kellett az alperesnek az összhang kérdésében döntenie. Joggyakorlat hiányában a kialakított álláspontja nem alapoz meg kártérítési felelősséget.

A Pp. 270. § /2/ bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálata jogszabálysértésre alapítható. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint az alperes felülvizsgálati kérelme megalapozott, a felperes kérelme alaptalan.

Az első kereseti kérelemmel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság nem osztotta a másodfokú bíróság érvelését és az arra alapított döntését. A felróhatóság kérdésének vizsgálatánál elsősorban a Legfelsőbb Bíróság ítéletének indokolásában foglaltakból kell kiindulni. Abból pedig kétségtelenül kitűnik, hogy a nemzetközi szerződés vonatkozó rendelkezését a Legfelsőbb Bíróság sem tekintette egyértelmű, jogértelmezési tevékenységet nem igénylő szabálynak. Kifejtette, hogy önmagában a nyelvtani értelmezés a helyes döntéshez nem elegendő. A perbeli eset sajátosságát éppen az a tény adta, hogy az olasz és a magyar büntető anyagi jog a szabadságvesztés végrehajtási fokozata kérdésében alapvetően eltér egymástól. Kiemelkedően fontos a határozat indokolásának azon része, amely a kialakult gyakorlatra, más ügyekben kifejtett jogértelmezésre utal. Tény viszont, hogy a Legfelsőbb Bíróság által megjelölt iránymutató határozatok jóval később keletkeztek, azokat az alperes a döntése meghozatala során nem vehette figyelembe. Nem mellőzhető annak megállapítása sem, hogy az első- és a másodfokú

eljárásban résztvevő ügyészség is egyetértett a bíróságok jogértelmezésével. Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bírósággal egyezően úgy ítélte meg, hogy az első kereseti kérelem jogalapja - nyilvánvaló és kirívó jogértelmezési hiba hiányában - nem áll fenn, ennélfogva az alperes kártérítésre nem kötelezhető.

A második kereseti kérelem vonatkozásában a Legfelsőbb Bíróság az ügy érdemére kiható jogszabálysértést nem állapított meg, a keresetet elutasító elsőfokú döntést helybenhagyó ítéleti rendelkezés megalapozott és helytálló. A másodfokú ítélet indokolását azonban az alábbiak szerint módosítani kellett.

A felperes második kereseti kérelmét arra alapította, hogy az ellene lefolytatott büntetőeljárásban a bíróságok megsértették az Egyezmény 6. §-ának a tisztességes tárgyalásra, a 13. §-ának pedig a hatékony jogorvoslathoz való jogról szóló rendelkezéseit. Az Egyezményt a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. tv. 16. §-a /1/ bekezdésének megfelelően az 1993. évi XXXI. tv. kihirdette, az tehát a magyar jogrendszer részévé vált, rendelkezéseit alkalmazni kell. A bíróságoknak azt kellett vizsgálniuk, hogy a felperes által állított tények valósak-e, és az eljárás - egészét tekintve - megsértették-e az említett követelményeket. Az elsőfokú bíróság mindezt szem előtt tartva, a bizonyítás szabályainak megsértése nélkül, okszerűen következtetett arra, hogy a bíróságok az Egyezményt nem sértették meg, a felperesnek személyiségi jogi hátrányt nem okoztak.

A felperes felülvizsgálati kérelmének indokolására figyelemmel szükséges annak kiemelése, hogy az Egyezmény által biztosított hatékony jogvédelmen a Polgári Törvénykönyv által biztosított szankciók alkalmazását kell érteni. Az e tárgyban hozott döntés nem jelenti a jogerős büntető ítélet felülvizsgálatát, azaz nem érinti a büntetőjogi felelősség kérdését, amelynek elbírálására a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tv. 10. §-a értelmében a büntetőügyben eljáró bíróság jogosult. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a második kereseti kérelem jogalapja sem áll fenn, ezért a kártérítési igény összecszerűségének vizsgálata szükségtelen volt.

A fenti indokok alapján a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletet részben megváltoztató rendelkezését a Pp. 275. § /4/ bekezdése értelmében hatályon kívül helyezte és ebben a körben az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § /2/ bekezdése alkalmazásával

helybenhagyta, egyebekben pedig a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A másodfokú és a felülvizsgálati eljárásban az alperesnek költsége nem merült fel, így erről rendelkezni sem kellett. A tárgyi illetékeljegyzési jog fennállása miatt le nem rótt eljárási illetékeket a felperes személyes költségmentességére tekintettel a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § /1/ bekezdése értelmében az állam viseli.

Budapest, 2008. május 15.

Dr. Uttó György s.k. a tanács elnöke, dr. Erményi Lajos s.k. bíró,
dr. Bella Mária s.k. bíró

Nné

A kiadmány hitelül:

tisztviselő